

ISSN 2786-6912 (Online)

ISSN 2786-6904 (Print)

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Комунальний заклад вищої освіти «Академія культури і мистецтв»
Закарпатської обласної ради**

**Ministry of Education and Science of Ukraine
Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education
Municipal establishment of higher education
«Academy of culture and arts» by Transcarpathian regional council**

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

СЕРІЯ:

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

ВИПУСК 6 (2024)

ACADEMIC NOTES

SERIES:

PEDAGOGICAL SCIENCES

EDITION 6 (2024)

Ужгород-2024

Uzhgorod-2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II,
Комунальний заклад вищої освіти «Академія культури і мистецтв»
Закарпатської обласної ради

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
Transcarpathian Hungarian Institute. Ferenc Rakoczi II,
Municipal Institution of Higher Education «Academy of Culture
and Arts» of the Zakarpattia Regional Council

НАУКОВІ ЗАПИСКИ ACADEMIC NOTES

**Серія:
Педагогічні науки**

**Series:
Pedagogical Sciences**

**Випуск 6 (2024)
Edition 6 (2024)**

Ужгород – 2024
Uzhhorod – 2024

*Друкується за рішенням вченої ради Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II
(протокол № 6 від 29.01.2024 року)*

*Друкується за рішенням вченої ради Комунального закладу вищої освіти
«Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради
(протокол № 6 від 30.01.2024 року)*

Н 34 **Наукові записки.** Серія: Педагогічні науки. Випуск 6 / Ред. кол.:
В.Ф. Черкасов, О.А. Біда, Н.І. Шетеля та ін. Ужгород-Кропивницький :
Видавництво «Код». 2024. 148 с.

ISBN 978-617-653-088-6

Збірник призначений для використання науковцями, викладачами, аспірантами, студентами. У виданні Наукові записки. Серія: Педагогічні науки висвітлено результати досліджень із широкого кола проблем. Збірник орієнтований на розкриття сучасних тенденцій вивчення історії освіти, мистецтвознавства, педагогіки та психології. Основна мета видання – надати можливість, насамперед, молодим вченим опублікувати результати наукових досліджень у педагогічній галузі.

УДК 08(477.87):37

Рецензенти: Олексюк О.М., доктор педагогічних наук, професор (м. Київ).
Зорочкіна Т.С., доктор педагогічних наук, професор (м. Черкаси).

«Наукові записки. Серія: Педагогічні науки» включено до Переліку наукових фахових видань України категорії «Б» (галузь знань: Освіта/Педагогіка), згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 491 від 27.04.2023.

Збірник зареєстровано в міжнародних наукометричних базах **Index Copernicus, Google Scholar, WorldCat, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського**, публікаціям присвоюється ідентифікатор цифрового об'єкта DOI

Редколегія:

Науковий редактор:

Черкасов В.Ф. – доктор педагогічних наук, професор Комунального закладу вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради

Заступник наукового редактора:

Біда О.А. – доктор педагогічних наук, професор Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II

Відповідальний секретар:

Агій Я.Ю. – кандидат економічних наук, доцент Комунального закладу вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради

Редакційна колегія:

Антюх Д.І. – кандидат психологічних наук, доцент, Тираспільський державний університет, Кишинів, Республіка Молдова

Гундаренко О.В. – кандидат філологічних наук, старший викладач Жилінського університету, Словаччина

Клім-Клімашевська А. – доктор педагогічних наук, професор Природничо-гуманітарного університету в Седльцах, Республіка Польща

Кучай Т.П. – доктор педагогічних наук, професор Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II

Кучай О.В. – доктор педагогічних наук, доцент Національного університету біоресурсів і природокористування України

Полубоярина І.І. – доктор педагогічних наук, професор Харківського національного університету мистецтв ім. І.П. Котляревського

Смирнова Т.А. – доктор педагогічних наук, професор Харківського національного університету мистецтв ім. І.П. Котляревського

Марусинець М.М. – доктор педагогічних наук, професор, директор департаменту освіти і науки, молоді та спорту Закарпатської обласної державної адміністрації

Мозгальова Н.Г. – доктор педагогічних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Хусаїнова Г.А. – кандидат педагогічних наук, професор Казахського національного університету мистецтв м. Нур-Султан

Чистякова Л.О. – доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка

Чичук А.П. – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки і психології, Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II

Шайгозова Ж.Н. – кандидат педагогічних наук, доцент Казахського національного педагогічного університету імені Абая

Шандрук С.І. – доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка

Шетеля Н.І. – доктор педагогічних наук, доцент Комунального закладу вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради

Щолокова О.П. – доктор педагогічних наук, професор Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Статті подано в авторській редакції

- © Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II, 2024
- © Комунальний заклад вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради, 2024
- © Видавництво «Код», 2024

*Published by the decision of the Academic Council of the Transcarpathian Hungarian Institute
named after Ferenc Rakoczi II (Minutes 6 of 29.01.2024)*
*Published by the decision of the Academic Council of the Communal Institution of Higher Education
«Academy of Culture and Arts» of the Transcarpathian Regional Council
(Minutes № 6 of 30.01.2024)*

A 34 **Academic notes.** Series: Pedagogical Sciences. Edition 6 / Ed. board:
V.F. Cherkasov, O.A. Bida, N.I. Shetelya, etc. Uzhhorod-Kropyvnytskyi :
Publishing house «Kod», 2024. 148 p.

ISBN 978-617-653-088-6

The collection is intended for use by scientists, teachers, graduate students, and students.
In the publication Scientific Notes. Series: Pedagogical sciences highlights the results of research
on a wide range of problems. The collection is aimed at revealing modern trends in the study
of the history of education, art history, pedagogy and psychology. The main purpose of the
publication is to provide an opportunity, first of all, to young scientists to publish the results of
scientific research in pedagogical fields.

UDK 08(477.87):37

Reviewers: Oleksyuk O.M., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kyiv).
Zorochkina T.S., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Cherkasy).

«Academic Notes. Series: Pedagogical Sciences» is included into the List of Scientific Professional Publications of Ukraine, category «B» (field of knowledge: Education / Pedagogy), Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 491 of 27.04.2023

The collection is registered in the international catalogues of periodicals and database Index Copernicus, Google Scholar, WorldCat, National Library of Ukraine named after V. I. Vernadsky, publications are as signed a DOI digital object ID

Editorial Board:

Academic editor:

Cherkasov V.F. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Communal Institution of Higher Education «Academy of Culture and Arts» of the Transcarpathian Regional Council

Заступник наукового редактора:

Bida O.A. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Transcarpathian Hungarian Institute.
Ferenc Rakoczi II

Executive Secretary:

Agiy Ya.Yu. – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Communal Institution of Higher Education
«Academy of Culture and Arts» of the Transcarpathian Regional Council

Editorial board:

Antoci D.I. – Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor, Tiraspol State University,
Chisinau, Republic of Moldova

Gundarenko O.V. – Candidate of Philological Sciences, Senior Lecturer, University of Žilina, Slovakia

Klim-Klimashevska A. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of Natural-humanitarian University of Siedlce,
Republic of Poland

Kuchai T.P. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Transcarpathian Hungarian Institute.
Ferenc Rakoczi II

Kuchay O.V. – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine

Poluboyarina I.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kharkiv National University of Arts. I.P. Kotlyarevsky

Smirnova T.A. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kharkiv National University of Arts. I.P. Kotlyarevsky

Marusinets M.M. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor Director of the Department of Education and Science,
Youth and Sports of the Transcarpathian Regional State Administration

Mozgalova N.G. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of Vinnytsia State Pedagogical University named after
Mykhailo Kotsyubynsky

Khusainova G.A. – Candidate of Pedagogical Sciences, Professor of the Kazakh National University of Arts in
Nur-Sultan

Chistyakova L.O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Central Ukrainian State University named after
Volodymyr Vynnychenko

Chichuk A.P. – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Professor of the Department of Pedagogy
and Psychology, Transcarpathian Hungarian Institute named after Ferenc Rakoczi II

Shaigozova Zh.N. – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor Kazakh National Pedagogical Abay
University

Shandruk S.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian University

Shetelya N.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Communal Institution of Higher Education
«Academy of Culture and Arts» of the Transcarpathian Regional Council

Shcholokova O.P. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Ukrainian State University named after
Mykhailo Drahomanova

The article is submitted in the author's edition

ЗМІСТ

ВАСЮТІНА Тетяна Миколаївна, ШОЛУДЬКО Христина Олегівна ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ТЕХНОЛОГІЇ КОНТЕКСТНОГО НАВЧАННЯ	8-13
ІВАНОВА Вікторія Вікторівна ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД У ЗДІЙСНЕННІ КРЕАТИВНОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	13-18
КУЧАЙ Олександр Володимирович, КУЧАЙ Тетяна Петрівна, ГУТТЕРЕР Єва Войтехівна ОРГАНІЗАЦІЯ ГРУПОВОЇ ВЗАЄМОДІЇ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ У КОМАНДНИХ ВИДАХ СПОРТУ	18-21
МОЛНАР Тетяна Іванівна ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ІКТ	21-26
СМИРНОВА Тетяна Анатоліївна ТЕХНОЛОГІЯ ТВОРЧОГО САМОВИРАЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ДИРИГЕНТА ХОРУ В КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	26-32
СОВГІРА Світлана Васиївна, БРАСЛАВСЬКА Оксана Володимирівна МЕТОДИЧНА ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ГЕОГРАФІЇ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ ЯК ПРОФЕСІЙНА ЯКІСТЬ	32-38
ЧЕРКАСОВ Володимир Федорович ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХОРЕОГРАФІЇ	38-43
ЧИЧУК Антоніна Петрівна, ГОНЧАРУК Віталій Володимирович, КВАСНЮК Владислав Юрійович РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ	43-47
ШЕТЕЛЯ Наталія Ігорівна, АПШАЙ Федір Васильович, ТЕЛЕП Оксана Анатоліївна КОМПОНЕНТНО-СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ ЛЕКЦІЇ ЯК ОСНОВНОЇ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	47-52
АПШАЙ Марія Васиївна, ГЛОБА Лідія Григорівна ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ «АКАДЕМІЇ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ» ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ	53-57
ЛЯШЕНКО Ольга Дмитрівна, ГАРКУША Людмила Іванівна ЗМІСТ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА СПЕЦІАЛЬНОГО ФОРТЕПІАНО У КЛАСИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ	58-62
МУРОВАНА Ірина Володимирівна ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХОРЕОГРАФІЇ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ	62-67
ОРОС Ільдіко Імрїївна, РАЦ Адальберт Йосипович, БІДА Олена Анатоліївна ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПЕРЕВЕРНУТОГО НАВЧАННЯ ТА СПОСОБИ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ У ВІТЧИЗНЯНУ СИСТЕМУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	67-73
РАГОЗІНА Вікторія Валентинівна ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ: ОРІЄНТИРИ І ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ РЕАЛІЗАЦІЇ	73-78

7. Сергієнко Л. П. Теорія та методика дитячого і юнацького спорту: підручник. К. : Кондор-Видавництво, 2016. 542 с.

REFERENCES

- Bida, O. A., Shevchenko, O. V., Kuchay, O. V. (2019). *Pidhotovka fakhivtsiv z fizychnoyi kul'tury do formuvannya zdorovoho sposobu zhyttya zasobamy zdorov'yazberezhuval'nykh tekhnolohiy*. [Training of physical culture specialists to form a healthy lifestyle by means of health-preserving technologies]. Mykolayiv.
- Bida, O. A., Shevchenko, O., Kuchay, O. V. (2018). *Innovatsiyni tekhnolohiyi u fizychnomu vykhovanni i sporti*. [Innovative technologies in physical education and sports]. Mykolayiv.
- Zaytseva, YU. (2014). *Spetsyfika diyal'nosti vchytelya fizychnoyi kul'tury yak orhanizatora fizkul'turno-sportyvnoyi roboty v zahal'noosvitnikh navchal'nykh zakladakh*. [The specifics of the activity of a physical culture teacher as an organizer of physical culture and sports work in general educational institutions].
- Zorochkina, T. S., Kuchay, O. V., Rokosovyk, N. V. (2023). *Rol' pozaklasnykh zanyat' z fizychnoho vykhovannya u zmitsnenni zdorov'ya uchniv ZZSO*. [The role of extracurricular activities on physical education in improving the health of students of primary and secondary schools]. Kropyvnyts'kyu.
- Kuz'mins'kyu, A., Chychuk, A., Kuchay, O. (2021). *Pidhotovka vykhovateliv zakladiv doshkil'noyi osvity do realizatsiyi zdorov'yazberezhuval'nykh tekhnolohiy zasobamy fizychnoyi kul'tury u protsesi navchannya u zakladi vyshchoyi osvity*. [Training of teachers of preschool education institutions to implement health-preserving technologies by means of physical education in the process of learning at a higher education institution]. Kropyvnyts'kyu.
- Kuchay, O. V., Bida, O. A., Kuchay, T. P. (2024). *Vykorystannya komandnykh vydiv sportu pry pidhotovtsi maybutnikh uchyteliv fizychnoyi kul'tury*. [The use of team sports in the training of future physical education teachers].
- Serhiyenko, L. P. (2016). *Teoriya ta metodyka dytyachoho i yunats'koho sportu*. [Theory and methodology of children's and youth sport]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КУЧАЙ Олександр Володимирович – доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки Національний університет біоресурсів і природокористування України.

КУЧАЙ Тетяна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти, Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ.

ГУТТЕРЕР Єва Войтехівна – координатор початкової освіти, старший викладач кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці ІІ.

Наукові інтереси: групова взаємодія учнів старших класів у командних видах спорту.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KUCHAI Oleksandr Volodymyrovych – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Pedagogy, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine.

Circle of scientific interests: professional training of future specialists.

KUCHAI Tetiana Petrivna – Doctor of Pedagogical Sciences, professor of the department of pedagogy, psychology, elementary, preschool education and management of educational institutions, Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian Institute.

Circle of scientific interests: professional training of future specialists.

HUTTERER Eva Voytehvna – primary education coordinator, senior teacher of the department of pedagogy, psychology, elementary, preschool education and management of educational institutions, Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian Institute.

Circle of scientific interests: professional training of future specialists.

Стаття надійшла до редакції 13.01.2024 р.

УДК 378.091.33:004:378:373.3.011.3-051

DOI: https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2024.06.021

МОЛНАР Тетяна Іванівна –

доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики початкової освіти

Мукачівського державного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9082-4868>

e-mail: tetjana_molnar@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ІКТ

МОЛНАР Тетяна Іванівна. ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ІКТ

У статті порушується проблема формування інформаційної культури особистості. Описано вимоги до професійної діяльності вчителя початкових класів в епоху інформатизації освіти. З'ясовано, що інформаційна культура вчителя є його якісною професійно-особистісною характеристикою, що слугує основою здатності до роботи з інформацією, використання різноманітних інформаційних ресурсів, засобів комунікації та технологій для вирішення професійних завдань.

Ключові слова: інформаційна культура, інформатизація освіти, інформаційно-комунікаційні технології, вчитель початкових класів, фахова підготовка.

MOLNAR Tetiana Ivanivna. FORMATION OF INFORMATIONAL CULTURE OF THE FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS BY MEANS OF ICT

The author of the article has raised the problem of forming the informational culture of a personality. The requirements for the professional activity of primary school teachers in the era of informatization of education have been described. The possibilities of informational and communicative technologies (ICT) in the formation of the informational culture of future teachers have been outlined. It has been found that informational culture is a component of the general culture of the individual and an important prerequisite for its existence and development in the modern information space.

The informational culture of primary school teachers is their qualitative professional and personal characteristic, which serves as the basis for the ability to work with information, usage of various informational resources, means of communication and technologies to solve professional problems.

It has been established that ICTs help to form a number of key qualities, including a culture of searching for and sharing new information, the ability to effectively process large amounts of data, conduct Internet searches, understand the importance of ethical interaction in professional communication, and the ability to share experiences in modern information systems. Modern ICTs play a leading role in the professional training of future teachers, contributing to the intensification of the educational process, the formation of the informational culture of future specialists and increasing motivation for professional self-development and self-improvement.

It has been emphasized that one of the determining conditions for the formation of the informational culture of future primary school teachers is the organization of their activities in the informational and educational environment of the higher educational institution. Performing tasks with the help of ICT arouses research interest in applicants for higher education, intensifies search activities, increases motivation to study academic disciplines, fosters independence and group work skills, and also forms a responsible attitude to the tasks. It has been concluded that the successful solution of professional tasks that will inevitably have to be dealt with in future professional activities depends on the formation of informational culture.

Keywords: *informational culture, informatization of education, information and communication technologies, primary school teacher, professional training.*

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасний період розвитку суспільства визначається високим впливом інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ), які проникають у всі сфери людської діяльності та створюють глобальний інформаційний простір. Ці технології не лише забезпечують поширення інформаційних потоків у суспільстві, а й суттєво впливають на його функціонування. Невпинне збільшення інформаційних обсягів спонукає до необхідності приведення рівня підготовки педагогічних кадрів у відповідність до нових вимог.

Важливість формування інформаційної культури майбутнього вчителя початкових класів зумовлена тим, що змінюється інформаційне забезпечення освітнього процесу, формується інформаційна інфраструктура, розширюється мережа інформаційних баз знань, електронних комунікацій. Сучасному ЗЗСО потрібні фахівці, які можуть самостійно аналізувати, коригувати й удосконалювати свою діяльність, що стає сьогодні ключовим чинником професійного успіху та захищеності людини в суспільстві. Формування цих важливих рис складає основу педагогічної рефлексії і має велике значення у формуванні інформаційної культури вчителя початкових класів. Звідси випливає, що однією з глобальних цілей інформатизації освіти є підготовка фахівців педагогічного профілю, які володіють високим рівнем інформаційної культури, готові застосовувати нові ІКТ у професійній діяльності, брати активну участь у процесі інформатизації освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових джерел засвідчив, що дослідженню проблеми інформаційної культури фахівців завжди приділялася належна увага. Зокрема, інформаційну культуру як складник професійної

культури особистості розглядали Я. Галета, Т. Коваль, Л. Макаренко та ін. На важливості володіння інформаційними та комп'ютерними технологіями наголошували А. Єршов, В. Монахов, І. Яглом та ін. Домінантні імперативи стратегії професійної підготовки фахівців із позиції нової філософії освіти визначали В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень та ін. Результати аналізу психолого-педагогічних напрацювань вчених (М. Близнюк, Т. Богданова, Н. Гендіна, О. Гладченко, Ю. Рамський, А. Столяревська, А. Фінькова) дають змогу стверджувати, що в них накопичено значний науковий і практичний досвід, який може стати основою для удосконалення підходів до формування інформаційної культури майбутніх педагогів.

Мета статті – окреслити особливості формування інформаційної культури майбутніх учителів початкових класів у процесі фахової підготовки засобами ІКТ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні, як ніколи раніше, зросли вимоги до загальнокультурного й професійного рівня вчителя початкових класів. Це обумовлено загальним підвищенням рівня науковості всіх сфер громадського життя, у тому числі й освітніх процесів, що виявляється в значному зростанні обсягу знань. Своєю чергою, фахова діяльність педагога ускладнюється, збільшується потреба в теоретичному осмисленні результатів його роботи, виконанні дослідницької функції та використанні новітніх технологій. Перевага надається вчителю, який творчо підходить до визначення та вирішення професійних завдань, здатний до проєктування нових рішень [8].

Погоджуємося з позицією М. Антонченко, який окреслює зміни в професійній діяльності вчителя в епоху інформатизації освіти. Науковець

наголошує, що головне завдання педагога – виховувати громадянина інформаційного суспільства (суспільства знань), а «методологією освіти мусить стати методологія видобування нових знань» [1, с. 66]. Для досягнення цієї мети вчителеві необхідно володіти рядом ключових навичок та вмій, як от:

- розробляти власну методику;
- реалізовувати дослідницький підхід, формувати в учнів критичне ставлення до готових рішень;
- навчати школярів обирати індивідуальний освітній маршрут;
- володіти методикою проєктної діяльності;
- здійснювати науково-педагогічні дослідження;
- бути відкритим до інновацій;
- використовувати ІКТ у професійній педагогічній діяльності тощо [1].

Так, інформаційна культура особистості розглядається в різних аспектах: технологічному, соціальному, освітньому, моральному, правовому, організаційному тощо. Така різнобічність тлумачення означеного поняття зумовлена багатогранністю цього феномену, багатоманітністю наукових підходів та різноманітністю сутнісних характеристик, покладених у його основу.

Здійснюючи огляд публікацій з досліджуваної проблематики, знаходимо різні визначення дефініції «інформаційна культура».

Як відзначає Л. Калініна, інформаційна культура представляє собою рівень навичок цілеспрямованої обробки інформації та використання новітніх інформаційних технологій для ефективної роботи з нею. Крім того, вона охоплює сформованість системи наукових знань і внутрішніх морально-етичних норм, які визначають правила взаємодії з інформацією [3].

Інформаційну культуру фахівця Ю. Палеха розглядає як важливий складник загальної культури людини й визначає її як сукупність знань, умінь і навичок, необхідних для цілеспрямованої роботи з інформацією та використання її за допомогою сучасних ІКТ. Ця компетенція включає у себе отримання, обробку та передачу інформації, а також усвідомлення матеріальних і духовних цінностей, що належать попередньому поколінню в контексті інформатизації суспільства [4].

Поділяємо думку М. Шехавцова про те, що інформаційна культура становить неодмінну складову загальної культури особистості і є важливою передумовою її існування та розвитку в умовах сучасного інформаційного простору. Це передбачає готовність особистості до усвідомленого освоєння нового «інформаційного» способу життя. Важливою є її здатність побудувати власну картину світу, визначати своє ставлення до об'єктів, явищ та процесів, що відбуваються навколо,

а також визначати можливості пізнання та трансформації існуючого інформаційного простору, а відтак – конструювати власний інформаційний світогляд [9].

На переконання Я. Галети, інформаційна культура може розглядатися як фахова підготовка, спрямована на практичне використання засобів і методів ІКТ у професійній діяльності. Суть навчання полягає у формуванні основ інформаційної культури, яка є достатньою для впевненого й ефективного використання сучасних ІКТ в контексті конкретної професійної діяльності з урахуванням особливостей предметної галузі [2].

Безперечно, інформаційна культура вважається не лише складником загальної культури, але й важливою частиною професійної культури особистості. З такої точки зору, інформаційна культура визнається складним особистісним утворенням, що включає інформаційну компетентність, соціально та професійно обумовлену сукупність ціннісних орієнтацій, мотивів та моделей діяльності в інформаційному середовищі. Вона також охоплює механізми соціокультурної регуляції, особистісні здібності, якості та характеристики, які визначають взаємодію особистості з інформацією та технологіями.

У системі вищої освіти необхідно створити можливості для повноцінної фахової підготовки, орієнтованої на формування інформаційної культури майбутніх педагогів. Це дозволить їм вміло збирати та ефективно перетворювати наукову й методичну інформацію, а також використовувати електронні ресурси та сучасні ІКТ. На наше переконання, однією з визначальних умов формування інформаційної культури майбутніх учителів початкових класів є організація їхньої діяльності в інформаційно-освітньому середовищі ЗВО.

Загалом, під *інформаційно-освітнім середовищем* розуміють середовище, що об'єднує навчальні, методичні та інформаційні ресурси з використанням сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій. Зокрема, Г. Полякова визначає інформаційно-освітнє середовище як єдиний інформаційно-освітній простір, який формується за допомогою інтеграції інформації на традиційних та електронних носіях, а також комп'ютерних телекомунікаційних технологій взаємодії. Це середовище об'єднує різноманітні навчальні, методичні та інформаційні ресурси, використовуючи сучасні інформаційні та телекомунікаційні технології. Важливим аспектом є те, що таке інформаційно-освітнє середовище забезпечує доступ до різноманітних навчальних програм та мережових технологій, таких як електронна пошта, форуми, програмне забезпечення для колективного використання, чати, відео-конференції, а також інші інструменти, базовані на веб-технологіях. Це сприяє активній взаємодії, обміну інформацією та колективному навчанню,

розширюючи можливості для учасників освітнього процесу [6, с. 187].

Організація інформаційно-освітнього середовища в ЗВО дозволяє науково-педагогічним працівникам більш ефективно впроваджувати ІКТ й ресурси мережі Інтернет на різних етапах традиційної системи навчання, використовувати цифрові освітні ресурси, медіа-теки тощо. Для здобувачів вищої освіти таке середовище дозволяє: застосовувати комп'ютерні технології для підготовки до занять; відбирати й упорядковувати навчальний матеріал; створювати доповіді й повідомлення на задану тему; проходити тестування; працювати з інформацією, представленою в різних формах; брати участь в Інтернет-конкурсах та олімпіадах; використовувати Інтернет-технології в організації додаткової освіти; інтелектуально й психологічно готуватися до продовження освіти тощо.

Оскільки інформаційна культура є ключовим аспектом сучасного освітнього процесу, її формування в ЗВО має наскрізний характер. У цьому контексті важливого значення набуває вирішення наступних завдань:

- 1) формування системно-інформаційної картини світу та уявлень про інформаційну культуру особистості як соціальне, культурне й наукове явище;
- 2) розвиток та вдосконалення навичок обробки інформації й використання сучасних засобів ІКТ;
- 3) вироблення вмій логічного й алгоритмічного мислення, а також комунікативних навичок;
- 4) творча самореалізація здобувачів вищої освіти;
- 5) формування ґрунтовної системи знань, умінь та навичок, необхідних вчителю для формування інформаційної культури молодших школярів [7].

Сучасний учитель початкових класів має стати фасилітатором саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності, щоб відповідати вимогам ринку праці, він повинен уміти самостійно висувати та знаходити шляхи розв'язання проблем. Ми виходимо з того, що «трансформації в сучасному інформаційному суспільстві актуалізують проблему становлення нової парадигми освіти, що характеризується перенесенням акцентів з освітньої діяльності на самоосвітню» [5, с. 66]. З огляду на це, вважаємо самоосвітню діяльність головною рушійною силою розвитку інформаційної культури особистості.

Ефективність самоосвітньої діяльності нерозривно пов'язана з розвинутою інформаційною культурою особистості. Особливу роль у цьому процесі можуть і повинні зіграти ІКТ. Комп'ютеризація навчання у вузькому розумінні – використання комп'ютера як інструменту для освоєння навчального матеріалу, в широкому контексті –

багатоцільове використання комп'ютера в освітньому процесі. Основною метою комп'ютерного навчання є підготовка молодого покоління до життя в інформаційному суспільстві та підвищення ефективності навчання за допомогою впровадження сучасних засобів інформатизації.

Інтеграція ІКТ в освітній процес розширює можливості його змістовного наповнення. Використання ІКТ дозволяє підвищити інтерактивність освітньої системи та перейти від пояснювально-ілюстративного способу навчання до діяльнісного. З використанням глобальної мережі Інтернет здобувачі вищої освіти мають доступ до різноманітних інформаційних банків даних, можуть працювати разом над проектом, який їх цікавить, у межах відео-конференції обговорювати актуальні педагогічні проблеми. З огляду на останнє, можна зробити висновок, що широке застосування ІКТ у самостійній пізнавальній діяльності розвиває ще й комунікативну культуру майбутнього вчителя, оскільки до неї відносимо не лише культуру мовлення і писемну мову, а й культуру використання технічних засобів комунікації.

За допомогою ІКТ формується низка ключових якостей, включаючи культуру пошуку та обміну новою інформацією, вміння ефективно обробляти великі обсяги даних за допомогою інформаційних технологій, проводити пошуки в мережі Інтернет, розуміти важливість етичної взаємодії в професійному спілкуванні, а також умінь обмінюватися досвідом у сучасних інформаційних системах. ІКТ реалізують ряд педагогічних ідей, таких як індивідуалізація, гуманізація, інтеграція та творчий підхід. Разом з тим, використання дидактичних можливостей сучасних ІКТ впливає на перетворення методології виконання навчальних завдань. Рекомендується впроваджувати різноманітні форми творчої роботи, такі як: виготовлення ілюстративного матеріалу до окремих тем; підготовка під керівництвом викладача окремих питань лекції; написання рефератів; підготовка інформаційних повідомлень; підбір методичних матеріалів; визначення перспектив застосування навчального матеріалу в подальшій роботі.

Зазначимо, що виконання завдань за допомогою комп'ютера викликає у майбутніх педагогів дослідницький інтерес, активізує пошукову діяльність, підвищує мотивацію до вивчення навчальних дисциплін, виховує самостійність і навички роботи в групах, у тому числі й малих, а також формує відповідальне ставлення до виконання поставлених завдань.

Підключення освітніх установ до Інтернет-мережі надає педагогічним працівникам можливість отримати доступ до широких обсягів інформації, включаючи навчальне програмне забезпечення, сучасні комп'ютерні програми, каталоги бібліотек, різноманітні бази даних тощо. Ефективність роботи вчителя початкових класів в су-

часному інформаційному просторі, на нашу думку, значно підвищиться за умов, якщо він оволодіє ІКТ, засвоїть знання про засоби масової інформації та всевітню комп'ютерну мережу Інтернет, специфіку їх впливу на особистість, набуде вмінь орієнтуватися в інформаційному просторі, добирати необхідну інформацію, оволодіє методикою застосування найсучасніших ІКТ в освітньому процесі. Всього цього можна досягти лише завдяки постійній роботі над самовдосконаленням та професійним розвитком.

Враховуючи сучасні тенденції поширення інформаційних технологій в освітню галузь, важливим є вдосконалення процесу підготовки майбутніх учителів початкових класів. Сучасні ІКТ відіграють провідну роль у фаховій підготовці майбутніх педагогів, сприяючи інтенсифікації освітнього процесу, формуванню інформаційної культури майбутніх фахівців та підвищенню мотивації до професійного саморозвитку й самовдосконалення. У розвитку інформаційної культури особистості важливо: у сфері мотивації – сприяти зацікавленості у проблемах інформатизації, стимулювати постійну потребу в нових знаннях, розвивати прагнення до цивілізованого спілкування та готовності до практичних раціональних форм фахової діяльності; у сфері підвищення кваліфікації – забезпечувати спеціальні знання і вміння, формувати погляди та переконання щодо інформації та інформаційних технологій, виходячи з принципів і закономірностей сучасних освітніх парадигм; у сфері самосвідомості – задовольняти потреби усвідомлення власних індивідуальних і творчих можливостей.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Виклад спонукає до висновку, що в сучасних умовах інформаційного суспільства, володінням знаннями та навичками, необхідними для ефективної роботи з інформацією, визначається успішність виконання професійних обов'язків. Здатність орієнтуватися в інформаційному потоці стає невід'ємною якісною характеристикою фахівця педагогічного профілю. Від сформованості інформаційної культури майбутнього вчителя початкових класів залежить успішне вирішення професійних завдань, з якими неминуче доведеться мати справу, до прикладу: застосування ІКТ у роботі з учнями; підготовка дітей до життя в інформаційному суспільстві; забезпечення психологічного благополуччя підростаючого покоління у взаємодії з відкритим інформаційним простором тощо. Інформаційна культура вчителя початкових класів є його якісною професійно-особистісною характеристикою, що слугує основою здатності до роботи з інформацією, використання різноманітних інформаційних ресурсів, засобів комунікації та технологій для вирішення професійних завдань.

Перспективи подальших наукових розвідок бачаємо у вивченні потенціалу навчальних дис-

циплін для формування інформаційної культури майбутніх педагогів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Антонченко М. Модель інформаційно-цифрової компетенції педагога. Суми: ФОП Цьома СП, 2019. 159 с.
2. Галета Я. Інформаційна культура як засіб адаптації особи у сучасному світі. *Наукові записки*. 2013. Вип.122. С. 92–99.
3. Калініна Л. М. Теоретико-прикладні аспекти формування інформаційної культури керівника загальноосвітнього навчального закладу: монографія. К.: Педагогічна думка, 2012. 160 с.
4. Палеха Ю. І., Палеха О. Ю., Горбань Ю. І. Інформаційна культура: навч. посібн. / за заг. ред. Палехи Ю. І. Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. 400 с.
5. Поліщук О. М. Ресурси саморозвитку особистості. *Психологія саморозвитку особистості: збірник наукових праць*. Чернівці. Київ, 2016. С. 64–82.
6. Полякова Г. Розвиток середовищного підходу у вищій освіті в умовах глобальних змін. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2018. № 4 (78). С. 186–199.
7. Хімчук Л. І., Романишин Р. Я., Бай І. Б. Організація фахової підготовки майбутнього вчителя засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2021. № 31. С. 367–375.
8. Чайка В. В., Янкович О. І. Підготовка майбутніх фахівців початкової та дошкільної освіти: стратегії реформування: колективна монографія. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2019. 240 с.
9. Шехавцов М. О. Розробка критеріїв сформованості інформаційної культури студентської молоді в умовах інформаційно-гібридної війни. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2019. № 6 (329). Ч. І. С. 72–79.

REFERENCES

1. Antonchenko, M. (2019). *Model' informatsiyno-tsifrovoyi kompetentsiyi pedahoha*. [Model of information and digital competence of a teacher]. Sumy.
2. Galeta, Ya. (2013). *Informatsiyna kul'tura yak zasib adaptatsiyi osoby u suchasnomu sviti*. [Information culture as a means of personal adaptation in the modern world].
3. Kalinina, L. M. (2012). *Teoretyko-prykladni aspekty formuvannya informatsiynoy kul'tury kerivnyka zahal'noosvitn'oho navchal'noho zakladu*. [Theoretical and applied aspects of the formation of the information culture of the head of a general educational institution]. Kyiv.
4. Palekha, Yu. I., Palekha, O. Yu., Gorban, Yu. I. (2020). *Informatsiyna kul'tura*. [Information culture]. Manual. Kyiv.
5. Polishchuk, O. M. (2016). *Resursy samorozvytku osobystosti*. [Resources for self-development of personality]. Chernivtsi-Kyiv.
6. Polyakova, H. (2018). *Rozvytok seredovyshchnoh pidkhodu u vyshchey osviti v umovakh hlobal'nykh zmin*. [Development of the environmental approach in higher education in conditions of global changes].
7. Khimchuk, L. I., Romanishyn, R. Ya., Bai, I. B. (2021). *Orhanizatsiya fakhovoyi pidhotovky maybutn'oho vchytelya zasobamy suchasnykh informatsiyno-komunikatsiynykh tekhnolohiy*. [Organization of professional training of the future teacher by means of modern information and communication technologies].

8. Chaika, V.V., Yankovich, O.I. (2019). *Pidhotovka maybutnikh fakhivtsiv pochatkovoyi ta doshkil'noyi osvity: stratehiyi reformuvannya*. [Training of future specialists in primary and preschool education: reform strategies]. Ternopil.
9. Shehvtsov, M. O. (2019). *Rozrobka kryteriyiv sformovanosti informatsiyoi kul'tury student-s'koyi molodi v umovakh informatsiyno-hibrydnoi viyny*. [Development of criteria for the formation of information culture of student youth in the conditions of information-hybrid war]. Luhansk.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

МОЛНАР Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики початкової освіти Мукачівського державного університету.

Наукові інтереси: формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів, фахова підготовка, педагогічна майстерність вчителя, актуальні проблеми початкової освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

MOLNAR Tetiana Ivanivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Theory and Methodics of Primary Education Mukachevo State University.

Circle of scientific interests: formation of professional competence of the future primary school teacher, professional training, teacher's pedagogical skills, current problems of primary education

Стаття надійшла до редакції 23.01.2024 р.

УДК 378.09:78

DOI: https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2024.06.026

СМИРНОВА Тетяна Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри мистецьких дисциплін Комунального закладу вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2931-8288>
e-mail: smyrnova.tetiana@gmail.com

ТЕХНОЛОГІЯ ТВОРЧОГО САМОВИРАЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ДИРИГЕНТА ХОРУ В КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

СМИРНОВА Тетяна Анатоліївна. ТЕХНОЛОГІЯ ТВОРЧОГО САМОВИРАЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ДИРИГЕНТА ХОРУ В КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті запропоновано структурну модель технології творчого самовираження студентів на прикладі підготовки диригентів хору. Проаналізовано слушність аксіологічного, синергетичного та генетичного методологічних підходів, які забезпечують розуміння цінності творчого самовираження, вартості самоактуалізації та самотвердження студента-диригента. Подано детальну характеристику технологічного процесу підготовки майбутніх диригентів хору з огляду на усталені компоненти педагогічних технологій, які об'єктивують мету, динаміку мотивації, зміст, методи і форми розвитку здатності студента до творчого самовираження.

Ключові слова: професійна мистецька освіта, педагогічна технологія, творче самовираження особистості, студенти-музиканти, вчителі музичного мистецтва, вчителі мистецьких дисциплін, диригент хору, культурно-освітній простір, заклад вищої освіти.

SMYRNOVA Tetyana Anatolyivna. TECHNOLOGY OF CREATIVE SELF-EXPRESSION OF THE PERSONALITY OF THE CHOIR CONDUCTOR IN THE CULTURAL AND EDUCATIONAL SPACE OF THE INSTITUTION OF HIGHER EDUCATION

The article proposes a structural model of the technology of creative self-expression of students on the example of training choir conductors. The validity of axiological, synergistic and genetic methodological approaches, which provide an understanding of the value of creative self-expression, the value of self-actualization and self-affirmation of a student-conductor, is analyzed. A detailed description of the technological process of training future conductors of the choir is provided, taking into account the established components of pedagogical technologies, which objectify the goal, dynamics of motivation, content, methods and forms of development of the student's ability to creative self-expression.

The preparation of student-conductors for creative self-expression is considered in view of the requirement of technologization of art education. The validity of the methodological guidelines is argued in view of the axiological approach, according to which the student is considered as the unconditional value of art education. Using the ideas of a synergistic approach makes it possible to address the student as a unique individuality, a creative personality capable of unexpected, original actions from the first year.

The importance of taking into account the non-stereotypical combination of abilities of a creatively gifted artistic personality is emphasized. Creative self-expression of a student is considered as a complex process of him as a professional personality, revealing his own individuality, which takes place in the form of self-determination and self-actualization.

A group of methods and techniques that make up the content of the pedagogical technology of creative self-expression of the future choir conductor is systematized. The importance of a variable combination of strategic, tactical

Наукове видання

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Серія:

Педагогічні науки

Випуск 6

Редактор: Черкасов В.Ф.

*Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 25204-15144Р від 24.07.2022 р.
Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*

Друк з оригінал-макету замовника

Формат 60x84 ¹/₈. Папір офсетний. Друк різнограф.
Ум. др. арк. 16,74. Тираж 300. Замовлення № 69.

Видавництво ТОВ «КОД»
25009, м. Кропивницький, вул. Соборна, 7а, тел./факс (0522) 322-326
Свідоцтво державного комітету інформаційної політики:
серія ДК № 995 від 24.07.2002 року.

Виготовлювач СПД ФО Лисенко Я. С.
25029, м. Кропивницький, вул. Дворцова, 31, кв. 4

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>